

Elmar AKIMOVA

YAP İdara Heyatının üzvü,
filologiya elmları doktoru,
AMEA Nizami Gəncəvi adına
Ədəbiyyat İnstitutunda şöbə müdürü

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti canab İlham Əliyevin həkimiyətə gəldiyi ildən bu günədək nümayiş etdiridi yüksək sərişte və ezmən sirri ilk növbədə, varislik haqqını qoruyaq Yola davam etməsindədir. İlham Əliyev bu haqqı qoruyan və bütün sahələrə uğurla tətbiq edən dövlət başçısıdır. Ümummilli lider Heydar Əliyevin söylədiyi gəzel bir fikir vərdi: "Inanıram ki, mənim axıra çatdırı bilmədiyim taleyklü məsələləri, planları, işləri sizin körəyiniz və dəstəyinizdə İlham Əliyev bəzə çatdırı biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və goləcəyinə böyük ümidiłr bəsləyirəm".

Bunlar Ümummilli liderin yalnız inamdan hasilə gelən fikirlər deyildi, bu inamın kökündə İlham Əliyevin dövlətçilik sürətə, dövləti sağlam düşüncə ve ezmə idarə etmek və irəli aparmaq gücünə eminliyin diqqəti dayanırdı. Hələ 1980-ci illərin sonlarında - en çətin zamanlarda İlham Əliyev atasının yanında olmuş, ondan siyasi təcrübə ilə yanaşı, iradə, dözmə, ezm nümayiş etdirməyi de exz etmişdir. Yəzici Hüseynbala Mireləmovun "Görkəmli adamların heyati" seriyasından çap olunan "İlham Əliyev" kitabında belə bir meqəm yer alır:

"Mehriban Əliyeva: "1987-ci ildən sonra bizim ailəmiz haqiqətən çox böyük çətinliklərlə üzləşdi. İlham özünü itirmədi. Hər şey elədi ki, ailəsi, uşaqlar bu çətinliyi hiss etməsinən. O zaman çox böyük problemlərimiz var idi, bizi demək olar ki, heç kəs kömək etmirdi. Onun sayəsində bizi çox üzgürənlik çıxmadıq..."

- Ağır idimi? - "Günün" qəzetiñin jurnalisti bir il keçəndən sonra İlham Əliyevdən soruşur?

- Ağır idi, - İlham haqiqəti gizlətmir, - mən nəzərət altında yaşaydım!"

Zaman bu müdrik şəxsiyyətin - Heydar Əliyevin qənaətlərində yanılmadığını sübut etdi. İlham Əliyev sovet epoxasında yetişsə də milli təsəssüb, milli müəyyənlilik duyulgularını uca tutan lider oldu. 2020-ci ilin sentyabrın 27-dən başlayaraq, noyabrın 10-a qədər davam edən 44 günlük müharibə bunun sübutudur. Azərbaycan işğal altında olan tərəxi torpaqlarını Müzəffər Ordunun və Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ezmə ilə geri qaytarı. Bu, elbəttə ki, güclü nizamı ordunun, xalq birlinən və Ali Baş Komandanın siyasi oznakarlığının noticəsində qazanılmış qələbə idi. Ötən osrin 90-cı illərində ona görə uduzmuşduq ki, Qarabağ savasını Votan və xalq müharibəsinə çevirə biləmədi. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin

gücü onda oldu ki, məhz, bu amili nəzərə alıdı, milləti milli-diplomatik sərişte, peşəkar və ali mənəvi-exlaqı temmələr üzərində savaş hərəkatına hazırladı. Məsələnin ümumiyyəti kimi sabit, qlobal seciyyəsini axıra qədər ona görə saxlaya bildi ki, siyasi oriyentirli düzgün müeyyənləşdirməkə yanaşı, milli enerji və tolatmən, güclənən emosiyaların hərəkətini orduya yönəldə bildi. Ona görə ön cəbhədə düşməni, rəqiblərimizi belə həyətdə qoyan kütləvi fədailik və şəhədlik hünəri meydana qoyuldu. Müharibəni herbi texnikadan öncə milli enerjinin əzəməti uddu. Beli, bu həm də İlham Əliyevin məsküre baxımından gördüyü işlərin mövqüti yekunu kimi tozahür edən qalibiyət idi. Bu işlər hansılardır?

Vaxtıla Ümummilli lider Heydar Əliyev "Elmimizlə, mədəniyyətimizlə, mənəviyyatımızla çox ehtiyatlı, çox diqqəti davranmaq lazımdır. Bu işləri bazar iqtisadiyyatın ixtiyarına vermək olmaz" - deyirdi. İlham Əliyevin də məsələyə münasibəti eyni kontekstdən nəşət tapdı: "Bütün inkişaf etmiş ölkələr kimi, indi Azərbaycan da öz fəaliyyətini bazar iqtisadiyyatı principi əsasında qurur. Əlbəttə, dünyə praktiki artıq səhub edib ki, bu, on müttəqəq bir yanaşmadır. Ancaq bəzi hallarda əgər mənəviyyat itirə, mənəvi dəyərlər o bazar iqtisadiyyatı içərisində əridilirsə, bu, cəmiyyətin normal yaşamasına böyük təhlükə yarada bilər. Biz əlçatışmalıq kimi, əlkəmizin uğurlu iqtisadi inkişafını şərtləndirən bütün amillərlə yanğı, mütləq və mütləq mənəvi dəyərlər itməsin. Bizim ənənələrimiz, tarixi nailiyyətlərimiz saxlanılsın, qorunulsın. Əlbəttə, ölkənin güclü, zənginliyi onun iqtisadi qüdrətindədir. Ancaq, eyni zamanda, onun mənəvi güçündədir. Ona güc verən məhəz mənəvi dəyərlərdir".

Bu, artıq böyük sınaqlardan çıxmış və özünü təsdiq etmiş Heydar Əliyevin dövlətçiliklərini təmin etməni tərəfi reallıqda və müasir dövrün yeniləşən tələbləri işindən uğurla və uzaqqrənliklə davam etməkdir.

Biz Heydar Əliyev yoluñ İlham Əliyevdə davam tapmasından bəhs edərkən yalnız siyasi-diplomatik rakursu nəzərdə tutmurq. İlham Əliyev elmə, sonata yanaşmada da Heydar Əliyev qərarlarının qaldığı yerdən başlayıv, yaxud verilon sərcəncələrin yenilənməsində, ediblərin, görkəmli şəxsiyyətlərimizin dəyərləndirilməsində meyarları qoruyur. Məsələn, məlum olduğu kimi, vaxtıla "Dədə Qorqud" dastanlarının 1300 ililivin qeyd olunması haqqında fərman imzalıv və möhtəşəm yubiley töbürləri keçirmiş Heydar Əliyev bu dastana mühüm azərbaycanlıq hadisəsi kimi baxmışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2013-cü ilde Bakı şəhərində Dədə Qorqud parkının və Dədə Qorqud heykəlinin açılışı merasimindəki çıxışında da dastana münasibətə Azərbaycanlıq ön mövqədə dayanmışdır: "Kitabi-Dədə Qorqud" Azərbaycan xalqının milli sərvətidir. Bu əsərdə Azərbaycan xalqının keçmiş həyat tərzi, məişəti, psixologiyası öks olunmuşdur".

Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında" sərəncamı öz icrası ilə qədim dövr ədəbiyyatımızın müasir dünəyadətənək xidmət edib. Bütün türk dünəyadətində 2011-ci il "Nizami Gəncəvi ili" elan edilmiş, onuq yubileyi TÜRKSOY-da beynəlxalq səviyyədə qeyd olunmuşdur. İlham Əliyev 2013-cü ilde də şairin əsərlərinin filoloji tərcüməsinin tekniləşdirilərək, yenidən nəşr hazırlanması və müxtəlif dillərə tərcümə edilməsi, hədən dünəyin mötəbər kitabxana və arxivlərində şairin yeni əlyazmalarının üzə çıxarılması, dövrü, ədəbi irsi və məktəbi problemlərinin müasir humanitar dünəncənən tələbləri kontekstində və azərbaycanlıq məfkuresi işindən tədqiq olunması məqsədilə Nizami Gəncəvinin

İlham Əliyevin

870 illik yubileyinin layiqincə keçirilməsi haqda sərəncam imzalıdır.

Diger bir böyük şairimiz - Nəsimiyyə münasibətən danışmaq olar. Nizamidən bir neçə əsr sonra yaşaması İmadəddin Nəsimiyyə Şamaxıda heykəlinin açılış mərasimi 2005-ci ilde baş tutmuş, Prezident İlham Əliyev bu möhtəşəm töbürdə iştirak etmişdir. 2008-ci ilde onun təşkilatçılığı ilə Hələb şəhərində beynəlxalq konfrans keçirilmiş, Nəsimi ərəb elmi dairələrinin diqqət mərkəzindən getirilmiş, ərəb alimləri onun yüksək humanist fikirləri ilə tanış olmuşlar.

2017-ci ilde Molla Penah Vaqifin 300 illik yubileyi YUNESKO səviyyəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, canab İlham Əliyevin böyük təşkilatçılığı ilə qeyd edilmişdir.

Məlumdur ki, 1992-ci ilde Heydar Əliyevin təşəbbüs ilə Naxçıvanda Hüseyin Cavidin 110 ililiyti tətentəli qeyd edilmiş, ev-muzeyi yenidən qurulmuş, məzar üzərində məqəberə tikilmiş və 1996-ci ilin oktyabrında açılışı olmuşdur. Cənab İlham Əliyevin rehberliyi ilə bu işlər davamını tapmaqdadir. Dramaturqun beş cildliy Turan Cavid tərəfindən neşr edilmiş, Prezidentin 2005-ci ilde imzaladığı sərəncamla əsərləri latin qrafikasında buraxılmışdır.

"Fikir həyatımız üçün ənənəli olan üç mühüm sənədin altında İlham Əliyevin imzası dayanır. Doğrudur, o, dövlətəmizin yüksələşdirilməsi tərəfindən qeyd edilmiş, ev-muzeyi yenidən qurulmuş, məzar üzərində məqəberə tikilmiş və 1996-ci ilin oktyabrında açılışı olmuşdur. Cənab İlham Əliyevin rehberliyi ilə bu işlər davamını tapmaqdadir. Dramaturqun beş cildliy Turan Cavid tərəfindən neşr edilmiş, Prezidentin 2005-ci ilde imzaladığı sərəncamla əsərləri latin qrafikasında buraxılmışdır.

"Fikir həyatımız üçün ənənəli olan üç mühüm sənədin altında İlham Əliyevin imzası dayanır. Doğrudur, o, dövlətəmizin yüksələşdirilməsi tərəfindən qeyd edilmiş, ev-muzeyi yenidən qurulmuş, məzar üzərində məqəberə tikilmiş və 1996-ci ilin oktyabrında açılışı olmuşdur. Cənab İlham Əliyevin rehberliyi ilə bu işlər davamını tapmaqdadir. Dramaturqun beş cildliy Turan Cavid tərəfindən neşr edilmiş, Prezidentin 2005-ci ilde imzaladığı sərəncamla əsərləri latin qrafikasında buraxılmışdır.

"Tərəfənəmizdən qızıl qələbələrə qədər

məsənə dair sərəncamlar imzaladı, ədəbi ic-timaiyyətimizi davamlı yubiley sevincinə kökledi. Növbəti ilde Şuşanın 270, Xurşidbanu Natəvanın 190, Hüseyin Cavidin 140, Əhməd Cavadın 130 ililiy ilə bağlı imzalanan sərəncamlar və bunlara bağlı mixtəlif humanitar təsisatlarda keçirilən tədbirlər. Bu sərəncamlar dövlətin milli-mənəvi dəyərlərə sadıqliyi, özgürlüğün qorumaq əzəminin nümayişi, xalqın irtisabına, klassikasına və çağdaş ədəbiyyatına ali münasibətin ifadəsi kimi müstəsna əhəmiyyət kəsb edən amillərdir.

İlham Əliyevin son illərimizi "Multikulturalizm ilii", "İslam homreyyili ilii", "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilii", "İmadəddin Nəsimi ilii" elan etmisi məhz "Heydar Əliyev yolunun yeni tarixi formatda davamının əyani sübutudur. Bu dövləti format ona görə mühüm və önləndir ki, bir yandan bütün bir zaman ərzində cəmiyyəti milli və tarixi dəyərlər üzərində kökləyir, safrarbor edir, top-parlayır, xalqın özünə-sədəqət və özünə-inan hissələrini gücləndirir, özündən uzaqlaşma hallarının qarşısını alır. Eyni zamanda, digər tarafdan kimliyimizi, varlığımızı, mental dəyərlərimizi və müasirliyimizi bu və başqa yəndən bütün dünyaya bəyan etməyə fərsət yaradır. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarında özünəxəs Azərbaycan modelindən söz açır və bir anlığa yaşıdagımız son "milli illər"in (multikultural-islami-demokratik-klassik) addımlarına həssas olsaq, həmin modelin fəlsəfəsinə də xali olasıq" (Tehran Əlişənoğlu).

Bir mühüm məqamı da qeyd etmək yeri-ne düşər. 44 günlük mühərbiyədən sonra yaşıdagımız Zəfer tentənesi günlərində Ali Baş Komandanın daxil olduğumuz yeni teqvim 2021-ci ili "Nizami ili" adlandırdı. Buna nəşəvə günlərində erməni xainiliyinin bütün iyirciliyini canında ağıt kimi yaşamağa vədar olmuş yaralı Gəncəməzə diqqət və həssaslığını ərz etməkə beraber, dünyaya Nizami xalqı, Nizami milleti olaraq üz tutmağımızın mesajı kimi dürüst, ibretli, möhtəşəm mövqə sərgilədi.

Daha bir fakt. Ölkə başçısı 2022-ci il "Şuşa ili" elan etməklə milli-mədəni və tarixi irtisabımızın qorunması və təbliğ olunması istiqamətdən estetik bir dönenə başlatdı. Hələ 2021-ci il, mayın 7-de Şuşanın Mədəniyyət paytaxtı kimi boyan edilməsi Şuşa ilə bağlı bir sira meqamlara geniş kontekstdə nəzər yetirməni yenidən gündəmə getirirdi.

Bu labüdüyü bir sıra mühüm nümunəni Prezident özü göstərdi. "Xanibüləb" musiqi festivalı və Vaqif Poeziya günlərinin təşkilatçıları, Nizami ermənilər tərəfindən viraq qoyulmuş məqəberəsinin bərpası Şuşanın ehtiyaçılarından məqsədilə.

İlham Əliyev gördüyü misilsiz xidmətlərlə bəgün ədəbiyyatın, bədii sözün qarşısında yüksək məsuliyət yükü qoydu. Baş vərənleri, yaşıdan tələyənlər prosesləri, tarixi reallıqları bədii sözün tecəssümə predmetinə çevirmək, gələcəyin yaddaş moxəzini yaratmaq, qurur və şərafətə yazılış Zəfer səhnəsinin ədəbiyyatda obrazlaşmasını təmin etmək. Həm də məsələyə son iki yüz ilin fəvvarədən, tarix müstəvisindən yanaşaraq. Daha epoxal, daha sistemli, monumental mətn təfəkkür ilə.

Əlbəttə, İlham Əliyevin ədəbi obrazını yaratmaq o qədər də asan məsələ deyil.

adəbiyyat siyasəti - "Kim ki, insani sevar..."

Ölkə başçısının ötan günlərdə, oktyabrın 17-da "Füzuli Şəhəri Günü"nda Füzuli şəhərinə köçmüş sakinlər və rayon ictimaiyyətinin nümayəndaları ilə görüşündə Zəngazurla bağlı Ulu Öndərin fikrinə, mövqeyinə istinadən səsləndirdiyi fikir bunun bir daha sübutu oldu: "Zəngazura da, albatta ki, qayıdacağıq, amma sülh yolu ilə. Mən demişəm, məni bazılıları ittiham etməyə çalışırlar, mən dedim ki, biz oraya tanklarla yox, minik maşınları ilə qayıdacağıq".

Ötan həftə AMEA Rəyasət Heyətində Prezidentin hakimiyyətə gəlməsinin iyirmi illiyi ilə bağlı təşkil edilən konfransda akademik İsa Həbibbaylı doğru vurğuladı ki, İlham Əliyev liderlik obrazına fərqli və yeni statuslar qazandırın şəxsiyyətindir. Bu mənada, onur cəhəti etdiyi bütün ali statusların məzmunun dorinliklərinə enərkən layiq olduğunu söviyyədə adəbiyyatlaşdırmaq çağımızın yazıçı və şairindən böyük estetik potensial, kolleqial yanaşma tələb eləyir. Bu gün ölkə başçısının obrazını necə xarakteriz etmək olar? Bütün ali dəyərləri ilə birlikdə, ilk növbədə, sülh və barış rəmzi kimi!

Bu gün Ali Baş Komandan İlham Əliyevin üzərinə çox ağır missiya düşüb. Bir tərəfdən ölkənin rifahını və sabitliyini pozmaq istəyən siyasi cəbhələr, antimilli məraqlarla xidmət edən ünsürlər, digər tərəfdən yalnız erməni siyasilərinin, əsgərlərinin de-

yl, erməni vətəndaşlarının, sivillərinin belə qana, mühərabəyə susayan, Birinci Qarabağ müharibəsində və ondan sonrakı otuz il müddətində "Bakıya qədər gələcəyik!", "Axıncı türkü da öldürücəyik!" şüarlarını səsləndirməkdən usanmayan kor kütlö...

İlham Əliyev hər zaman sülhün torofində olduğunu boyan edib. Çixışları hər zaman, sülhə, barışça dəvət çağırışları ilə zəngindir. Bu gün İlham Əliyevin qətiyyəti, əzmi bütün dünya üçün ömrəkdir. Hərçond, dünya belə qətiyyətli, güclü lider obrazını, xüsusişli principial, bəynalxalq döngələri qoruyan idarəedicini o qədər də asan qəbullama, həzm edə bilmir. Amma olsun, onsun da başqa yolları yoxdur. İlham Əliyev bu gün min cür mürəkkəb, xaotik, gizlin, məkəri siyasi oyunların çevrəsində Dövlət qurur. Son hadisə ilə isə yalnız son otuz ilin yox, iki yüz illik bir dövrün yaraları bütövlənir.

Parçalanan, talan olan Azərbaycan hələ Ümummilli lider Heydər Əliyevin zamanında kor Edip kimi ayaga durub qalxmaga özündə qatıyyət tapmışdı. İlham Əliyev isə Azərbaycanı ona tarixən dəymış bütün zərəbələrin altından zədəsiz çıxarmağı bacardı. Gələcəyə bütün Azərbaycan ərməğan etmek üçün.

Bu gün dünyada öz siyasi ambisiyasi, mənfiəti naminə xalqının qanı və müsibəti ni tərixi qoymağa hazır olanlar var. İlham Əliyev isə şərif və suverenliyi, humanizm və insanlılığı liderlik sahiliyyətinin ana xəttinə əvvirib. İlham Əliyev nəyə çalışır? Yalnız Qarabağ böyük şəkildə geri almağla, Azərbaycanın bütün torpaqlarında Konstitusiya quruluşunu bərpa etməyə deyil, həm də mühərabelərə son qoymağla, sülhə nail olmağa çalışır. Azərbaycan hakimiyyətinin, Ordu muzunun Qarabağda apardığı bütün əməliy-

yatların, eləcə də son lokal antiterror tədbirlərinin kökündə bu amil dayanırdı. Mühərbiyə son qoymağ! Çıxışlarında bu horəkatların məlik əshaliyi qarşı olmadığını döndənə boyan edir, bunun əyanı sübələrini mütemadi ortaya qoymur, dünənya sübə etməyə çalışır ölkə başçısı. Qarabağdakı ermənilər öz vətəndaşları kimi müraciət edilməsi, onlara düzgün yol göstərməsi də həmin bu missiya daxilində dərk ediləsi prosesdir. Sühl və emin-amanlığın tam bər-qərar olmasına çalışınaq əzmi bu gün İlham Əliyevin bəşər tarixinə verdiyi böyük töhfədir! Misir yazılışı Necib Məhfuzun Nobel alarkən etdiyi çıxışda belə fikirlər yer alındı: "Bizim sivil dövlətlərin rəhbərlərindən və onların sahibkarlarından asıl sıçrayış etməyi, müasir dünyaya yeni, qərəsiz baxışla baxmayı tələb etməyə haqqımız və hərcümüz var. Əvvəller hər bir lider yalnız öz millətinə mənafeyi namına hərəkət edirdi, qalanlarına rəqib və ya istismar obyekti kimi baxır, öz üstünlüyündən və şəxsi səhərindən başqa bütün digər dövrlərlər etinaz yanaşırdı. Bunun adı ilə əzələnən dərklər, prinsiplər pozulub, ləyaqətsiz üsullara haqq qazandırılıb, saysız-hesabsız insan ölümə məhkum edilib. Yalan, hiylə, xəyanət və qəddarlıq bəsirət möcüzəsi kimi ehtiram edilir, böyükliyin sübutu kimi görüldürdü. Bu gün yaşamasə kökündən dəyişməlidir. Bu gün sivil liderin böyükliyün onun dünyagörüşünün qlobal xarakterinə və bütün başarıyıq qarşısında məsuliyyət hissini görə qıymətləndirilməlidir. Danışmaq yetər, hərəkət etmək vaxtidir. Bəynalxalq soyğunçuların və vicdanı pis insanların dövrünü bitirməyin vaxtidır. Biz bütün dünyadan yaxşılığını düşünən liderlər dövrünü qədam qoymalyıq".

Hər halda bu gün qurur duymalıq ki, kimlərinə utopik şəkilde arzuladığı sivil lider obrazı - böyük şəxsiyyət, güclü siyasi rəhbər, tek ölkəsinin deyil, dünyadan yaxşılığını arzulayan, buna başarıyyət qarşısında məsuliyyət kimi dərk etdirməye çalışan insanın rəhbərlik etdiyi ölkədə yaşamaq bizim nəsibimiz olub və Ali Baş Komandan İlham Əliyev bu ali dəyərləri, mənəvi-exlaqi keyfiyyətləri özündə ehtiva edən şəxsdir! Ölkə başçısının öten günlərdə, oktyabrın 17-də "Füzuli Şəhəri Günü"nda Füzuli şəhərinə köçmüş sakinlər və rayon ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşündə Zəngazurla bağlı Ulu Öndərin fikrino, mövqeyinə istinadən səsləndirdiyi fikir bunun bir daha sübutu oldu: "Zəngazura da, albatta ki, qayıdacağıq, amma sülh yolu ilə. Mən demişəm, məni bazılıları ittiham etməyə çalışırlar, mən dedim ki, biz oraya tanklarla yox, minik maşınları ilə qayıdacağıq".

Bəlli, İlham Əliyev fərqli yol tutur və tutduğu yolla əslində xalqın asrlarla qazandığı nəcib xalq statusunu də təhdid və zərərlərden qorunmuş olur, onu ermiş dəşənkələr, fasist təfəkkürli terrorçularla eyniləşdirir. Onlar kimi davranışmamalı, onlar kimi danışmamalı olduğumuzun böyük örnəyini Ali Baş Komandan İlham Əliyevin birinci elə özü meydana qoymur. Bu monadə İlham Əliyev bu gün insanların, bütünlikdə başarıyyətin düşmənlərinə qarşı vuruşur. Onun hədəf yənləz mənşur düşmən deyil, həm də bütün insanlığa qonşu kosilon qüvvələrdir, silahı yənləz hərbi texnika deyil, həm də insani, humanist ideyalarıdır. Böyük Mirzə Alıbəy Sabirin dediyi kimi, "Kim ki, insan sevər, aşıqı-hürriyət olur, / Bəlli, hürriyət olan yerdə də insanlıq olur!"

Sühl istəyi və insanlıq ləyaqətinin bir araya gələcək öz liderlik tərcüməyi-halının əsas xəttinə çevirməyi bacaran Azərbaycanın gücü - İlham Əliyev bu əzmlə on uzaq tarixləri yaxına gətirir, on olçatmaz arzuları reallığa çevirir. Və bu yaxınlaşan uzaqlıqlardan bir də açılaçq Zəngozur dəhlizinin üfüqləri görünür...